

Väliraportti nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseen ja alueiden välisen eriytymisen torjumiseen kohdennetun erillismäärärahan käytöstä

Määrärahat, käyttösuunnitelma ja tavoitteet

Kaupunginhallitus myönsi sosiaali- ja terveystoimelle yhteensä kaksi miljoonaa euroa määrärahaa (KH § 169, 19.3.18). Määrärahoja on 31.8.2018 mennessä käytetty yhteensä 302 967 €, ja käyttämättä on 1 697 033 €. Ennusteen mukaan määrärahoja on käytetty 31.12.2018 mennessä 727 307 €.

Hankkeen tavoitteena on:

1. saada helsinkiläiset nuoret löytämään heille suunnatut palvelut
2. toteuttaa nykyiset palvelut niin, että nuoret saavat niistä mahdollisimman hyvän tuen
3. lisätä nuorten osallisuuden kokemuksia
4. kokeilla uusia toimintamuotoja jatkosuunnittelun tueksi

Määrärahojen käyttösuunnitelma jakaantuu kolmeen kehittämiskokonaisuuteen seuraavasti:

1. **Nuorille helppoja uusia palveluja kokeilujen kautta.** Käyttösuunnitelma: 1 336 000 € (ja lisäksi lautakunnan mobiilisovelluksesta kohdentamat 364 000 €). Käytetty: 274 280 €. Käyttämättä: 1 061 720 € (+ 364 000 €).
2. **Palvelut tutuiksi nuorille.** Käyttösuunnitelma: 140 000 €. Käytetty: 9 384 €. Käyttämättä: 130 616 €.
3. **Tieto ja teknologia kehittämisen tukena** Käyttösuunnitelma: 100 000 €. Käytetty: 0 €. Käyttämättä: 100 000 €.
4. **Projektipääällikkö.** Käyttösuunnitelma: 60 000 €. Käytetty: 19 302 €. Käyttämättä: 40 698 €.

Hankkeen tulokset ja vaikutukset suhteessa tavoitteisiin

Hankkeen tulokset ovat osoittaneet, että sosiaali- ja terveystoimessa kokeilluille palveluille on tarvetta. Hyväksi havaittuja toimintamuotoja on olennaista juurruttaa osaksi toimintaa, minkä edistämiseksi tarvitaan pidempi hankeaika.

Seuraavassa on eritelty kussakin kehittämiskokonaisuudessa saavutetut tulokset:

1 Nuorelle helppoja uusia palveluja kokeilujen kautta

Kaiken kaikkiaan nuorten asiakastapaamisia on kesä-elokuun aikana ollut jo yli 930.

Ajanvarauksettomat sosiaaliohjauksen palvelut ovat käynnistyneet lännen, etelän, pohjoisen ja idän nuorten sosiaaliryhmien toimipisteissä, ja tukiasumistoiminnan ulkopuolella olevat jälkihuolto- ja nuoret ovat saaneet sosiaaliohjausta. Liikkuva mielenterveystiimi (psykologi, 2 psykiatrista sairaanhoitajaa ja sosiaaliohjaaja) on käynnistänyt toimintansa. Eniten lisäresurssia tarvitsevilla ammatillisissa oppilaitoksissa on aloittanut oppilashuollon neljä terveydenhoitajaa.

Nuoret pitävät edellä mainittuja palveluita hyödyllisinä, sillä 73 % asiakkaista ovat olleet tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä saadun palautteen perusteella. Tavatuista nuorista noin 10 %:a on voitu auttaa

näillä palveluilla niin, ettei jatkotyöskentelyn tarvetta ole. Yhteinen työ on ollut kehittämisen keskiössä. Hankkeella on yhteensä 18 kaupungin sisäistä yhteistyökumppania ja 9 järjestökumppania (esim. Tyttöjen talo, Suomen Mielenveysseura, Martat, Kohtaus ry). Hanke on tarjonnut mahdollisuuden uudensuuntaisiin kumppanuuksiin, kuten monialaiseen päivystämiseen Suomen Mielenveysseuran Sekasin-chatissa.

Elokuun loppuun mennessä on järjestetty yhteensä kymmeniä tapahtumia ja retkiä sosiaali- ja terveystoimen asiakkaina oleville nuorille. Valmisteilla on lukuisten kumppanien kanssa yli 30 nuorten osallisuutta vahvistavaa tapahtumaa, kuten jälkihuollon toimintapäivät, mielen hyvinvointiin liittyvä teemaviikko sekä muun muassa lastensuojelun, nuorisoaseman ja kouluterveystieteidenhuollon järjestämiä tilaisuuksia lapsille ja nuorille. Maksuttoman ehkäisyn kampanjan Osalliseksi Stadissa - päätapahtuma 6.6.18 onnistui hyvin. Tapahtuman asiakaspalautteesta 93 % oli positiivista. Lisäksi saatiin yli 90 ehdotusta nuorilta heidän toivomastaan tapahtumasta tai palvelusta, joita on hyödynnetty suunnittelussa.

2 Palvelut tutuiksi nuorille

Rekrytoidut kokemusasiantuntijat (viisi nuorta) on kutsuttu eri toimintojen kohderyhmistä. He ovat olleet mukana kymmenessä kehittämistapaamisessa, joissa on muun muassa analysoitu olemassa olevia nuorille suunnattuja verkkosivuja, kehitetty Helsingin kaupungin Osallistuvan Budjetoinnin pelityökalua sekä suunniteltu nuorten valokuvausprojektia. Suunnitteilla on myös nettietisivän ja kokemusasiantuntijanuoren pitämät koulutukset pelimaailman teemoista ja siihen kehitetystä pelitarina-työvälineestä henkilöstölle.

Vloggaaja Karoliinan tekemää maksuttoman ehkäisyn videota katsottiin YouTubessa yli 32 000 kertaa. Katsojista 61 % oli 18-24-vuotiaita nuoria. Nuorten palvelujen ja aikuissosiaalityön yhteinen sosiaalisen median strategia on valmistumassa, ja siihen liittyvät henkilöstön koulutukset on suunniteltu yhteistyössä Hurjamedian kanssa. Nuorille suunnatun verkkosivuston kehittäminen on käynnistetty yhteistyössä muiden toimialojen kanssa. Viestinnän kehittämiseen osallistuu useita kumppaneita ja kokemusasiantuntijanuoria.

3 Tieto ja teknologia kehittämisen tukena

Tiedolla johtamista tukevalle kaupunginosapohjaiselle tilastotyökalulle on luotu pohja yhteistyössä Kaupunkitutkimus ja -tilastot-yksikön kanssa. Työkaluun on alustavasti määritetty tarvittavat tiedot (mm. koulutustaso, työtilanne, toimeentulo kaupunginosa-alueittain). Lisäksi on kartoitettu työkalulle sopivat erilaiset alustavaihtoehdot. Ensimmäisten karttakatsausten mukaan on havaittavissa vahvoja merkkejä segregaatiokehityksestä. Erityisesti vieraskielisten nuorten määrä ja toisen asteen koulutuksesta pois jääminen painottuvat tietyille alueille. Kehittyvä työkalu voi olla toimiva väline terveyden ja hyvinvoinnin edistävän toiminnan kohdentamiseen, laajemminkin kuin nuorten osalta. Myös kouluterveyskyselyn tulokset ovat käytössä palvelujen suunnittelussa. Lisää tuloksia odotetaan.

Kokeilujen käynnistyminen

Valmistelut käynnistettiin välittömästi kaupunginhallituksen päätöksen jälkeen (KH § 169, 19.3.18). Rekrytoinnit valmistuivat kevätkesällä nimike- ja palkkalausuntokierroksen ja rekrytointiprosessin

jälkeen. Käynnistyviin kokeiluihin rekrytointiin yhteensä 25 työntekijää ja projektipäällikkö. Kokeilut ovat kokonaisuudessaan käynnistyneet elokuussa 2018. Kokeilujen käynnistyminen edellytti myös toimitilojen ja työvälineiden järjestämistä. Tehokkaat toimintakuukaudet ovat elo-joulukuu 2018.

Monitoimijaisesti tehtävän viestinnän kehittämisen ja tapahtumasuunnittelun tehokkain aika on syksyllä. Jotta nuoret löytävät heille suunnatut palvelut, nuorille suunnatun tiedottamisen eteen tehdään paljon pohjatyötä, kuten tiedotteiden laatimista ja jakelua sekä verkkotiedottamista. Palveluja tarvitsevia nuoria on huomattavasti enemmän kuin nykyisiin palveluihin hakeutuneita. Tiedottamista ei ole voitu toteuttaa ennen kokeilujen käynnistämistä. Syksyn aikana työstetään nuorten verkkosivuja ja sosiaalisen median strategiaa. Täydentävät palvelut, kuten tukihenkilö- ja asumispalvelujen organisointi erityistä tukea tarvitseville nuorille toteutetaan syksyn aikana yhteistyössä lastensuojelun kanssa yhteisen työn vahvistamiseksi.

Maksuttoman ehkäisyn kampanjan videoblogi-kustannukset rahoitetaan sosiaali- ja terveystoimen viestintäpalvelusta. Alkuperäisessä esityksessä mukana ollutta mobiilisovelluksen kehittämiseen varattua rahaa 364 000 € ei ole kohdennettu tiettyyn kehittämiseen, vaan liitetty sosiaali- ja terveystoimintakunnan esityksestä osaksi ”Nuorelle helppoja uusia palveluja kokeilujen kautta” – kokonaisuutta. Tilastotyökalun kustannusvaikutus sekä suuri osa viestintäkuluista siirtyvät vuodelle 2019.

Erittely tehokkaista kaupungin omista toiminnoista nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi ja puuttumiseksi

Ajanvarauksettomat alueelliset palvelut ovat tulleet jäädäkseen, ja niitä kannattaa tulevaisuudessa toteuttaa monitoimijaisesti (vrt. Ohjaamo, etsivä työ, keskitetyt nuorten terveystoimet). Osana ajanvarauksetonta sosiaaliohjausta tarjotaan asumisneuvontaa, jonka avulla voidaan vaikuttaa asunnottomuuden ehkäisyyn. Nuorten toimijoille tarvitaan kaupunkiyhteinen alkuarvio- ja konsultointimalli. Jalkautuvan työotteen avulla tavoitetaan useampia nuoria, minkä osalta yhteistyötä nuorisopalvelujen, oppilaitosten ja järjestöjen kanssa tulee entisestään tiivistää. Jälkihuollon vaikuttavuuden varmistamiseksi jälkihuollossa asioiville nuorille on jatkossa tarjottava sosiaaliohjausta nuoren tarpeen, ei asumismuodon, mukaan.

Matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut edistävät varhaisempaa puuttumista, minkä avulla voidaan lievittää nuoren henkistä kuormitusta ja ennaltaehkäistä kustannuksia. Erityisesti monialainen yhteistyö näyttäytyy tuloksellisena. Tiivistämällä nuorten sosiaalityön tiimien ja oppilashuollon yhteistyötä nuoret saavat tarvitsemansa avun helpommin. Erityistä tukea tarvitsevien nuorten palveluihin pääsyä helpotetaan ottamalla heitä vastaan jatkossa myös keskitetyssä nuorten terveystoimintapisteessä Mechelininkadulla. Toimipisteessä toteutetaan muun muassa keskitettyä ehkäisyneuvontaa, rokotustoimintaa, mielenterveyspalvelua sekä terveystarkastuksia. Toimipisteessä työskentelee terveydenhoitajien lisäksi osa-aikaisia lääkäreitä ja sairaanhoitajia.

Osallistamalla nuoria yhteisen tekemisen avulla vaikutetaan heidän hyvinvointiinsa. Tämä toteutuu ketterimmin kohdennetun yhteistyön avulla. Nuorisotoimen Boosti-projekti osoitti, että liikunta ja siihen liittyvä psykososiaalinen ja vertaistuki ovat hyödyllisiä keinoja tukea erityistä tukea tarvitsevia nuoria. 2ME-hankkeessa tuotetaan ratkaisuja nuorten liikkumisen, lähtemisen ja osallistumisen edistämiseen yhdessä kumppaneiden kanssa osana kaupungin liikkumishjelmaa.

Kokemusasiantuntijatoiminta tulee vakiinnuttaa osaksi palvelujen kehittämistä, koska sen avulla

voidaan sekä taata nuorille tärkeitä vaikuttamismahdollisuuksia että varmistaa asiakaslähtöiset palvelut.

Nuoret viettävät paljon aikaa digitaalisissa ympäristöissä, minkä vuoksi sähköinen viestintä on varmin tapa tavoittaa heidät ja tarjota varhaisempaa tukea. Sosiaalisen median ja verkkosivun kehittämisen avulla pyritään siihen, että nuoret saavat riittävän ajoissa tietoa tarjolla olevista palveluista sekä apua itsenäiseen asioiden hoitamiseen.

Nuorten tarpeisiin tulee reagoida joustavasti varhaisen tuen edistämiseksi. Jotta palvelujärjestelmä olisi vaikuttava, organisaation tulee toimia ketterästi. Hankkeella on ollut myönteinen vaikutus nuorten palvelujen kehittämiseen. On selkeää, että nuorten syrjäytymisen estämiseksi tulee tehdä tiivistä yhteistyötä yhdessä kumppanien kanssa. Toimialat kehittävät ja seuraavat yhdessä nuorten syrjäytymisen ehkäisyä ja alueiden välisen eriytymisen torjumista koko valtuustokauden ajan. Sosiaali- ja terveystoimialalta on valittu edustajat kaupunkitasoiseen projektiryhmään, joka etsii systeemiä ratkaisuja nuorten syrjäytymishaasteeseen.

Hankeajan pidentäminen edistää yhteistyön syventämistä kaupungin muiden toimialojen kanssa. Samalla voidaan jäsentää, mitkä palveluista tulee jatkossa olla kunnan tai mahdollisen maakunnan tuottamia, sekä arvioida keskitettyjen ja alueellisten palvelujen suhdetta. On toivottavaa, että hankkeesta saatavia kokemuksia hyödynnetään, kun Helsingissä edistetään ja koordinoidaan hyvinvointia ja terveyttä.

Hankkeen jatkotoimenpiteet

Ehdotetaan, että hanketta jatketaan esityksen mukaisesti vuoden 2019 loppuun asti tulosten varmistamiseksi ja kokeiltujen palvelujen edelleen kehittämiseksi. Hankkeen monissa kokeiluissa jatketaan alkuperäisen suunnitelman mukaan hyödyntäen saatuja kokemuksia, ja keskitytään juurruttamaan toimivat työmuodot osaksi nuorten tiimien ja yhteistyötahojen toimintaa.

Ottaen huomioon 31.8.2018 raportin toteuman 302 967 € ja syys-joulukuun oletetun toteuman 424 340 €, hankkeen kokonaiskustannukset vuonna 2018 ovat 727 307 €. Vuodelta 2018 säästyvä, vuodelle 2019 siirrettäväksi esitettävä summa on 1 272 693 €.

Vuonna 2019 hankkeen tavoitteina olisivat:

1. tehostaa sähköistä viestintää nuorten tavoittamiseksi ja palveluihin ohjaamiseksi (mm. sosiaalisen median strategian jalkauttaminen ja kehittyvän viestintäalustan hyödyntäminen)
2. kehittää nykyisiä palveluja
 - kokeiltujen ajanvarauksettomien palvelujen jatkona kehitetään monitoimijaisia ajanvarauksettomia nuorten palvelupisteitä
 - laajennetaan jälkihuollon 2018 toteutettu kokeilu koko jälkihuoltoon, jolloin kaikki jälkihuoltoonnuoret saavat apua tarpeensa mukaan
 - erityistä tukea tarvitsevat nuoret saavat tarvittaessa tukihenkilön ja asumisen tuen
3. vahvistaa nuorten osallisuustoimintaa yhdessä kumppanien kanssa ja tukea liikkeelle lähtemistä.
4. varmistaa, että tehokkaiksi havaitut toimintamuodot toteutuvat jatkossa nuorten palveluissa

Lisätietoja:

Projektipäällikkö Nanne Isokuorti, p. 09 310 24 909

nanne.isokuorti@hel.fi

Aikuissosiaalityön päällikkö Sari Tuominen, p. 09 310 46 700

sari.tuominen@hel.fi